

Meldcode

dierenmishandeling

voor dierenartsen

Inleiding

Voorwoord

De rol en positie van de dierenarts in de samenleving zijn de afgelopen decennia sterk veranderd. Waar voorheen de focus van het beroep voornamelijk lag in het voorkomen en genezen van ziekten in voedselproducerende dieren zijn de taken en verantwoordelijkheden van de hedendaagse dierenarts aanzienlijk uitgebreid. Ze omvatten verschillende thema's zoals diergezondheid, dierenwelzijn, voedselveiligheid en volksgezondheid.¹⁻⁴

Dierenartsen kunnen in aanraking komen met dierenmishandeling, waarbij zowel de diergezondheid als het dierenwelzijn worden geschaad. Onder andere door het ontbreken van een centraal registratiesysteem is onbekend wat de frequentie van dierenmishandeling is. Desondanks zijn er indicaties dat dierenmishandeling met regelmaat voorkomt in Nederland.^{5,6}

Dierenartsen dragen een professionele en morele verantwoordelijkheid voor het welzijn van hun patiënten^{4,7} en treden op als belangenbehartiger van het dier⁸. Daarnaast fungeren dierenartsen als belangrijk aanspreekpunt voor diereigenaren en vervullen ze vaak ook de rol van vertrouwenspersoon. Bij een vermoeden van dierenmishandeling kunnen verschillende belangen een rol spelen. Het is aan de dierenarts om een afweging te maken en de noodzakelijke vervolgstappen te zetten. Bij ernstige misstanden of wanneer de dierenarts hier een sterk vermoeden van heeft, zou dit moeten leiden tot een melding bij de bevoegde instanties.

Ontstaan van de meldcode

De meldcode is ontstaan naar aanleiding van een motie van Tweede Kamerleden Polderman en van Velzen uit 2010 waarin werd voorgesteld een meldplicht voor dierenmishandeling in te stellen⁹. Gezien de complexe aard van dierenmishandeling is destijds geadviseerd om, af te zien van een meldplicht en te kiezen voor het invoeren van een meldcode¹⁰.

In 2010 heeft de KNMvD, na overleg met de ministeries Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Justitie, het voortouw genomen in het opstellen van een dergelijke meldcode. De meldcode is tot stand gekomen in samenwerking met het departement Dier in Wetenschap en Maatschappij van de faculteit Diergeneeskunde te Utrecht. Bij het opstellen van de meldcode is gebruik gemaakt van de Basismeldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport¹¹, de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering van de Geneeskunde (KNMG)¹² en de Code voor de Dierenarts van de KNMvD⁸.

De eerste versie van deze meldcode is gepubliceerd in april 2011. U leest nu de herziene versie van de meldcode (versie 3.0, april 2025).

Doel van de meldcode

De meldcode helpt dierenartsen bij het signaleren van dierenmishandeling. Aan de hand van het stappenplan kan een dierenarts een casus van mogelijke dierenmishandeling opwerken. In de meldcode staat informatie over de mogelijke (vervolg)stappen en bij welke instanties de dierenarts terecht kan voor advies en overleg. Het ondersteunt dierenartsen een goede afweging te maken, al dan niet een melding te doen. Uiteindelijk zorgt dit voor een snellere detectie om zo dierenmishandeling te beëindigen of verdere dierenmishandeling te voorkomen.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Inhoudsopgave	4
1. Kaders en randvoorwaarden van de meldcode	5
Definitie dierenmishandeling.....	5
Wettelijke bepalingen	6
Meldplicht.....	6
Beroepsgeheim	7
Dierenmishandeling en huiselijk geweld	8
Overige randvoorwaarden van de meldcode	9
2. Meldcode dierenmishandeling voor dierenartsen	10
3. Artikelen voor de meldcode dierenmishandeling voor dierenartsen.....	11
Bijlage I: het stappenplan voor dierenartsen bij signalen van dierenmishandeling.....	13
Bijlage II: grafische weergave stappenplan (voorbeeldversie)	17
Bijlage III: meldpunten dierenmishandeling	18
Meldpunten dierenmishandeling	18
Aanvullende meldpunten	18
Adviserende organisaties	19
Bijlage IV: herkenning van dierenmishandeling	20
Bijlage V: dossiervorming.....	23
Literatuur:.....	25

1. Kaders en randvoorwaarden van de meldcode

Definitie dierenmishandeling

Voor het goed functioneren van de meldcode is het allereerst nodig overeenstemming te bereiken over het begrip dierenmishandeling. Naast de wettelijke kaders is de definitie afhankelijk van het actuele maatschappelijke perspectief en de positie en het gebruik van het dier. Voor deze meldcode wordt de volgende beschrijving gehanteerd:

Het onnodig of kwaadwillig toebrengen van pijn of letsel dan wel het anderszins benadelen van de gezondheid en het welzijn van dieren, bijvoorbeeld in het geval van verwaarlozing door het onthouden van de nodige zorg.

Het is aan de dierenarts om een professionele inschatting te maken over de aantasting van het welzijn van een dier te maken. De faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht hanteert als definitie van dierenwelzijn¹³:

‘Een individueel dier verkeert in een staat van welzijn wanneer het in staat is zich actief aan zijn levensomstandigheden aan te passen en daarmee een toestand te bereiken die het als positief ervaart’.

Hierbij ligt de focus op het vermogen van het dier om zich binnen zijn eigen grenzen actief aan te passen aan een situatie om zo een staat van welzijn te bereiken. Bij het beoordelen van het welzijn van een dier moet verschil worden gemaakt tussen de acute situatie en de lange termijn. Om welzijn te beoordelen in de acute situatie kunnen de vijf vrijheden van Brambell^a een aanknopingspunt vormen¹⁴. Voor de lange termijn is het noodzakelijk om een complexere afweging te maken, waarbij interne en externe factoren worden meegenomen. Hiervoor kan bijvoorbeeld het vijf-domeinen model van Mellor^b gebruikt worden¹⁵.

Er is een duidelijke parallel te trekken tussen dierenmishandeling en kindermishandeling, zowel in de afhankelijke positie van het slachtoffer als in de gevolgen van mishandeling^{16,17}. In de kindergeneeskunde wordt mishandeling onderverdeeld in vier typen: fysiek, seksueel, emotioneel en verwaarlozing¹². Met name gevallen van verwaarlozing en fysiek geweld komen bij dieren regelmatig voor^{16,18-21}. Ook seksueel misbruik wordt waargenomen en kan gepaard gaan met ernstige verwondingen¹⁶. Emotioneel geweld wordt beschreven als psychische belasting door verbale dreigingen (schreeuwen), dreigen met fysiek geweld of het onthouden van aandacht. Hoewel emotioneel geweld bij dieren lastig is aan te tonen, kunnen gedragsproblemen een aanwijzing vormen.

^aDe Vijf Vrijheden van Brambell¹⁴:

1. Vrijheid van honger en dorst
2. Vrijheid van ongemak
3. Vrijheid van pijn, verwonding en ziekte
4. Vrijheid om normaal gedrag te vertonen
5. Vrijheid van angst en ongerief

^bDe Vijf Domeinen van Mellor¹⁵:

1. Voeding
2. Fysieke omgeving
3. Gezondheid
4. Gedrag en interacties
5. Mentale staat

Wettelijke bepalingen

In de Wet Dieren artikel 2.1.1[†] staat vast dat dierenmishandeling verboden is. De wettelijke omschrijving van dierenmishandeling is:

*'zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen'*²²

Via een algemene maatregel van bestuur wordt invulling gegeven aan de wet. Zo kunnen gedragingen en het gebruik van bepaalde voorwerpen worden aangewezen die voldoen aan de definitie van dierenmishandeling en dus verboden zijn.

De wet noemt meerdere handelingen die in ieder geval verboden zijn. Deze lijst is niet restrictief, maar geeft voorbeelden van gevallen van dierenmishandeling. Deze handelingen worden genoemd in [Wet dieren, artikel 2.1.2](#)^{†,22} en [Besluit houders van dieren, artikel 1.3](#)^{†,23}.

Ook heeft iedereen die een of meerdere dieren houdt een zorgplicht en moet eenieder de nodige zorg verlenen aan hulpbehoevende dieren. In dit kader is het strafbaar een dier te onthouden van geschikte huisvesting en (veterinaire) zorg. De zorgplicht wordt in meerdere artikelen van de Wet dieren onderschreven voor allen²²: [Artikel 2.1.6](#)[†]; [artikel 2.2.lid 8 en 12](#)[†]. Ook stelt [artikel 1.7 van het Besluit houders van dieren](#) een aantal verplichtingen voor dierhouders. [Artikel 4.2](#) van Wet dieren beschrijft de zorgplicht voor personen die beroepsmatig diergeneeskundige handelingen verrichten.

Bij het overtreden van artikel 2.1.1 en 2.2.8 van de Wet Dieren is er sprake van een misdrijf. Dit kan leiden tot strafrechtelijke vervolging, en geeft de overheid meer bevoegdheden en mogelijkheden voor verder onderzoek.

Meldplicht

In de humane gezondheidszorg hebben artsen een meldrecht. Wanneer zij een redelijk vermoeden van kindermishandeling/huiselijk geweld hebben, kunnen zij contact opnemen met Veilig Thuis. In de adviserende fase moet dit anoniem¹². Voor dierenartsen zijn over de omgang met mogelijke dierenmishandeling geen wettelijke verplichtingen vastgesteld. Wel beschrijft de Code voor de Dierenarts van de KNMvD artikel 2.4^{†,8} het volgende:

'Dierenartsen brengen tekortkomingen in de verzorging van dieren en/of schendingen van wet- en regelgeving rond dierenwelzijn en diergezondheid onder de aandacht van de eigenaar en/of de verzorger van het bewuste dier. Dierenartsen doen alles wat redelijkerwijs mogelijk is om problemen ten aanzien van tekortschietende zorg voor dieren op te lossen. Zo nodig rapporteren zij erover aan de bevoegde autoriteit. Tenzij de omstandigheden zich hiertegen verzetten, wordt daarvan mededeling gedaan aan betrokkene(n).'

Hoewel de Code voor de Dierenarts alleen bindend is voor leden van de KNMvD, kan het Veterinair Tuchtcollege zich bij de beoordeling van klachten ook op de Code voor de Dierenarts beroepen⁸.

[†]Geraadpleegd november 2024

Beroepsgeheim

Wettelijk kader

Er is voor dierenartsen geen wettelijk beroepsgeheim vastgelegd, zoals die er wel is voor bijvoorbeeld artsen, psychologen, apothekers en verloskundigen²⁴. Bij afwezigheid van een wettelijke bepaling kan een beroepsgeheim ook voortvloeien uit een overeenkomst, een maatschappelijke norm of uit beroepscode. Een beroepscode bevat de beroepsethische uitgangspunten en behoort zodanig tot de professionele standaard²⁵. In de Code voor de dierenarts van de KNMvD beschrijft artikel 1.4 de geheimhouding van patiënt- en cliëntgebonden gegevens:

‘Dierenartsen beschermen de patiënt- en cliëntgebonden gegevens die hen en hun medewerkers bij de uitoefening van de diergeneeskunde ter kennis komen, behoudens in de wet- en regelgeving vastgelegde omstandigheden of indien deze informatie nodig is voor zorgvuldig diergeneeskundig handelen in het belang van de gezondheid en welzijn van dier, mens en milieu. Het verschaffen van deze informatie aan derden geschiedt met medeweten van direct belanghebbende(n) en bij voorkeur met diens instemming.’

Uit dit artikel in de beroepscode volgt dat voor dierenartsen ook een beroepsgeheim geldt.

Belang van het beroepsgeheim

Het beroepsgeheim vindt zijn oorsprong in het algemeen rechtsbeginsel dat ieder zich vrij en zonder vrees voor openbaarmaking van informatie tot een dienstverlener moet kunnen wenden. Dit vormt de basis voor een vertrouwensrelatie tussen een dienstverlener en cliënt. Het is voor de beroepsgroep en samenleving essentieel dat een bezoek aan de dierenarts laagdrempelig is, zodat hulpbehoevende dieren aangeboden blijven worden voor veterinaire zorg.

Reikwijdte beroepsgeheim

Onder het beroepsgeheim valt alle informatie die een dierenarts tijdens de uitoefening van het beroep te weten komt over de eigenaar en het dier. Dit omvat de gegevens die direct betrekking hebben op de verleende zorg, maar ook feiten waarvan hij[‡], als dienstverlener, kennis heeft gekregen en waarvan openbaarmaking het vertrouwen van de cliënt zou kunnen schaden. Dit betreft medische gegevens en privégegevens²⁶.

Wanneer een dierenarts een casus anoniem voorlegt aan collega's of een andere organisatie valt dit niet onder het beroepsgeheim, gezien de informatie niet te herleiden is naar de betrokken personen¹².

Bescherming persoonsgegevens

Het beschermen van persoonsgegevens is verplicht, ook voor degenen die geen geheimhoudingsplicht hebben uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift. Verzamelde persoonsgegevens mogen alleen worden gebruikt ten dienste van de uitvoering van een (behandel)overeenkomst. De manier van verzamelen en opslaan moet in overeenstemming zijn met de doeleinden waarvoor de gegevens worden verkregen. Regelgeving rondom het beheer van persoonsgegevens is geregeld in de Algemene Verordening Gegevensbescherming, de Autoriteit Persoonsgegevens houdt toezicht op de naleving hiervan²⁷.

Schenden van beroepsgeheim

Bij het opzettelijk schenden van het beroepsgeheim kan op basis van artikel 272 van het Wetboek van Strafrecht een strafvervolgning plaatsvinden²⁸. Dit geldt ook voor dierenartsen met het beroepsgeheim voortvloeiend uit de Code voor de Dierenarts. Het beroepsgeheim is echter geen absoluut recht en zwaarwegende belangen kunnen het doorbreken van het beroepsgeheim rechtvaardigen. Wanneer een dierenarts na zorgvuldige afweging besluit melding te maken van dierenmishandeling en hierbij de meldcode heeft gevolgd, is er geen sprake van schending van het beroepsgeheim.

Doorbreken van beroepsgeheim

Het is aan de betrokken dierenarts om af te wegen of het doorbreken van het beroepsgeheim gerechtvaardigd is. Voorbeelden van rechtvaardigingen zijn:

- (1) Er is toestemming van de betrokken personen. Dit is bijvoorbeeld het geval als een eigenaar vraagt het medische dossier van het dier door te sturen naar een andere dierenartsenpraktijk. Toestemming kan ook verondersteld zijn, bijvoorbeeld wanneer een eigenaar instemt met het doorverwijzen van het dier naar een specialist.
- (2) Het doorbreken gebeurt op basis van wettelijke bepalingen, zoals bij het vermoeden van een aangifteplichtige dierziekte.§
- (3) Er is sprake van een conflict van plichten. Hierbij gaat het om situaties waarin de dierenarts van mening is het beroepsgeheim te moeten schenden omdat een ander concreet belang zwaarder weegt én omdat hij met het doorbreken van het beroepsgeheim een ernstig nadeel voor de eigenaar, het dier of een ander persoon kan voorkomen. In dit geval moet bij het doorbreken van het beroepsgeheim aan de volgende voorwaarden worden voldaan:
 - a. De dierenarts verkeert in gewetensnood door het handhaven van het beroepsgeheim;
 - b. Alles wat redelijkerwijs mogelijk is, is in het werk gesteld om toestemming tot doorbreken van het beroepsgeheim te verkrijgen;
 - c. Het niet doorbreken van het beroepsgeheim levert voor een andere partij, zoals een ander persoon of het dier, ernstige schade op;
 - d. Er is geen andere weg dan doorbreking van het beroepsgeheim om het probleem op te lossen;
 - e. Er moet vrijwel zeker zijn dat door de geheimdoorbreking de schade aan de ander kan worden voorkomen of beperkt;
 - f. Het beroepsgeheim wordt zo min mogelijk geschonden.

Het is wenselijk om, indien mogelijk, toestemming van de eigenaar te vragen. Echter, kan er ook voor gekozen worden om zonder goedkeuring het beroepsgeheim te doorbreken.

Bijvoorbeeld wanneer de veiligheid van het dier, een ander persoon in het huishouden, de dierenarts of het personeel van de praktijk in gevaar wordt gebracht door het vragen van toestemming.

Dierenmishandeling en huiselijk geweld

Huiselijk geweld gaat regelmatig samen met dierenmishandeling. Dit kan verschillende vormen hebben waarbij zowel dier als mensslachtoffer zijn. De mishandeling van het dier wordt gebruikt om anderen te bedreigen, manipuleren, controleren of intimideren. Ook kan het dier worden gebruikt als ‘wapen’ tegen een partner, kind of andere huisgenoot.^{6,29,30}

De dieren uit gezinnen waar sprake is van dierenmishandeling of huiselijk geweld worden, soms vaker dan gemiddeld, aangeboden bij de dierenarts⁶. Het is belangrijk voor dierenartsen om te beseffen dat personen uit het huishouden van het mishandelde dier zelf ook slachtoffer kunnen zijn. Als de dierenarts dit vermoedt is het verstandig deze verdenking te bespreken met professionele humane hulpverleners zoals Veilig Thuis of andere handhavings- of hulpverleningsorganisaties (zie bijlage III).

Overige randvoorwaarden van de meldcode

Bij de inwerkingtreding van deze meldcode is het belangrijk dat aan bepaalde randvoorwaarden wordt voldaan. Een van die randvoorwaarden is het creëren van een veilig werk- en meldklimaat voor dierenartsen. De dierenarts moet de zekerheid ervaren dat handelen volgens de code geen individuele keuze is maar door de samenleving en overheid gevraagd beleid.

De KNMvD en de overheid kunnen de dierenartsen van andere randvoorwaarden voorzien:

- het informeren van dierenartsen en diereigenaren over de meldcode;
- het aanbieden van voldoende en herhaalde nascholing over dit onderwerp;
- het integreren van de meldcode in het onderwijs aan de faculteit Diergeneeskunde;
- het afstemmen van deze meldcode en de meldingen die daaruit voorkomen met bestaande meldpunten;
- het zorgen voor beschikbaarheid van deskundigen bij bestaande meldpunten die geraadpleegd kunnen worden;
- het zicht houden op de effecten van de meldcode;
- het regelmatig evalueren van het gebruik van de meldcode;
- de ondersteuning wanneer dierenartsen (in en buiten rechte) worden aangesproken op het gebruik van deze meldcode;
- evaluatie van de meldingen door dierenartsen.

2. Meldcode dierenmishandeling voor dierenartsen

Het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD),

overwegende

- dat de KNMvD de beroepsorganisatie is van dierenartsen in Nederland;
- dat de KNMvD de belangen behartigt van dierenartsen die actief zijn in uiteenlopende werkvelden binnen de diergeneeskunde;
- dat de KNMvD de professionele ontplooiing van de dierenarts bevordert op het terrein van dierenwelzijn, diergezondheid, volksgezondheid en voedselveiligheid;
- dat dierenartsen een verantwoordelijkheid hebben wanneer zij bij het uitoefenen van hun beroep dierenmishandeling vermoeden;
- dat dit inhoudt dat zij bij de consultatie door diereigenaren en bij het onderzoek en de behandeling van dieren attent zijn op signalen van dierenmishandeling;
- dat vanzelfsprekend de wettelijke bepalingen over dierenmishandeling leidend zijn;
- dat onder dierenmishandeling in ieder geval wordt verstaan het onnodig of kwaadwillig toebrengen van pijn of letsel dan wel het anderszins benadelen van de gezondheid en het welzijn van dieren, bijvoorbeeld in het geval van verwaarlozing door het onthouden van de nodige zorg;
- dat dierenmishandeling een signaal kan zijn van andere vormen van huiselijk geweld;
- dat dierenartsen actief op deze signalen moeten reageren;
- dat de KNMvD daarom een meldcode voor dierenmishandeling wenst in te voeren;
- dat het gebruik van deze meldcode geldt voor zowel dierenartswerkgevers als -werknemers;
- dat aan deze meldcode praktisch invulling wordt gegeven door een stappenplan zodat dierenartsen weten wat van hen verwacht wordt bij signalen van dierenmishandeling.

in aanmerking nemende

- De Wet Dieren
- Het Besluit houders van dieren
- De Algemene Verordening Gegevensbescherming
- Het Wetboek van Strafrecht

stelt deze Meldcode dierenmishandeling voor dierenartsen vast.

3. Artikelen voor de meldcode dierenmishandeling voor dierenartsen

ARTIKEL 1

Definitie dierenmishandeling

Onder dierenmishandeling wordt in deze meldcode in ieder geval verstaan: het onnodig of kwaadwillig toebrengen van pijn of letsel of anderszins het benadelen van de gezondheid en het welzijn van dieren, bijvoorbeeld in het geval van verwaarlozing door het onthouden van de nodige zorg.

ARTIKEL 2

Algemene verantwoordelijkheid dierenarts

Iedere dierenarts hoort alert te zijn op signalen van dierenmishandeling (zie bijlage IV). Bij een vermoeden van dierenmishandeling neemt een dierenarts alle noodzakelijke stappen om duidelijk te krijgen of dit vermoeden klopt. Daarvoor maakt hij gebruik van het in artikel 4 genoemde stappenplan. Een dierenarts gebruikt de tot zijn beschikking staande kennis, vaardigheden en onderzoeksmethoden om vast te stellen of het letsel het gevolg kan zijn van dierenmishandeling. Een dierenarts zorgt dat hij over actuele kennis beschikt over signalen van dierenmishandeling. Een dierenarts is op de hoogte van de relatie tussen dierenmishandeling en andere vormen van huiselijk geweld en handelt hiernaar.

ARTIKEL 3

Dossiervorming

Een dierenarts houdt in het patiënten-/bedrijfsdossier feitelijk, zorgvuldig en objectief aantekeningen bij van (aanwijzingen voor) dierenmishandeling. De informatie uit de anamnese, de klinische bevindingen van het lichamelijk onderzoek en eventueel gemaakte foto's horen hier bij. Wanneer er subjectieve informatie in het dossier wordt opgenomen moet dit als zodanig worden aangeduid. Tevens noteert hij uitslagen van onderzoeken die met het oog daarop gedaan zijn en inhoud van overleg met collega's of andere deskundigen. Ook legt hij vast wanneer hij gegevens uit de administratie aan derden verstrekt of hij daar al dan niet toestemming voor heeft van de eigenaar en alle andere stappen die hij in het kader van een vermoeden van dierenmishandeling heeft genomen. Blijkt een vermoeden onterecht dan wordt dit ook uitdrukkelijk vermeld. Patiënten-/bedrijfsdossiers worden standaard vijf jaar bewaard. (Zie bijlage V)

ARTIKEL 4

Werken volgens het stappenplan

Iedere dierenarts die dierenmishandeling vermoedt of vaststelt, handelt volgens het stappenplan in bijlage I van deze meldcode. Het stappenplan helpt dierenartsen bij het maken van een goede afweging voor het doen van een melding.

ARTIKEL 5

Melden

In beginsel doet een dierenarts een melding op naam. In sommige gevallen zal een dierenarts een vermoeden van dierenmishandeling of -verwaarlozing anoniem willen melden. De reden hiervoor kan zijn dat het doen van een melding negatieve gevolgen kan hebben voor de eigen veiligheid, de veiligheid van het personeel, de veiligheid van andere personen of de gezondheid en het welzijn van betrokken dier(en). Bij de instanties waar dierenartsen een melding kunnen doen, is anoniem melden in principe mogelijk. Er wordt van de dierenarts verwacht dat hij zijn wens om anoniem te blijven kan motiveren. In zijn algemeenheid kunnen strafbare feiten ook anoniem worden gemeld bij het meldpunt Meld Misdaad Anoniem. Een lijst met instanties waar dierenartsen advies kunnen inwinnen en melding kunnen doen is bijgevoegd als bijlage III bij deze meldcode.

ARTIKEL 6

Informatie aan andere betrokken professionals

Een dierenarts kan, indien hij dat noodzakelijk acht, ook informatie verstrekken aan een andere bij het gezin of huishouden betrokken hulpverlenende instantie of arts. Dit doet een dierenarts met name wanneer er naast dierenmishandeling ook een vermoeden is van andere vormen van huiselijk geweld. Het is verstandig deze stap van tevoren te overleggen met humane steun- en adviespunten (*zie bijlage III*).

ARTIKEL 7

Informatie aan politie, justitie en andere overheidsinstanties

Een dierenarts verstrekt zonder toestemming van de eigenaar in beginsel geen vertrouwelijke informatie uit het patiënten-/bedrijfsdossier aan politie en/of justitie. Alleen wanneer hiertoe een wettelijke verplichting bestaat of een dierenarts hier door gerechtelijk bevel toe wordt gedwongen, geeft hij vertrouwelijke informatie uit het patiënten-/bedrijfsdossier vrij. Ook wanneer een dierenarts van mening is dat het in het belang van gezondheid en welzijn van betrokken dier(en) is of wanneer er volksgezondheidsrisico's bestaan, kan een dierenarts zonder toestemming van de eigenaar informatie vrijgeven aan derden.

ARTIKEL 8

Het nalaten van handelend optreden

Het passief optreden bij vermoedens of vaststelling van dierenmishandeling kan een dierenarts tuchtrechtelijk verweten worden. Betrokken individuen of instanties kunnen hierover een klacht indienen bij het Veterinair Tuchtcollege. Het niet actief optreden kan worden gezien als het verzaken van de zorgplicht op basis van artikel 4.2 van de Wet dieren.

Bijlage I: het stappenplan voor dierenartsen bij signalen van dierenmishandeling

Inleiding

Er is een stappenplan ontwikkeld dat doorlopen kan worden wanneer een dierenarts signalen van dierenmishandeling opvangt. Deze is afgeleid van de Basismeldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld van de KNMG. De stappen omschrijven wat er van de dierenarts wordt verwacht en hoe hij op een verantwoorde manier tot een besluit kan komen over het doen van een melding. Het stappenplan bestaat uit de volgende vijf stappen:

1. In kaart brengen van signalen;
2. Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van meldpunten;
3. Gesprek met de eigenaar;
4. Wegen van de waarschijnlijkheid en ernst van dierenmishandeling;
5. Beslissen: hulp organiseren of melden.

Vooraf een viertal opmerkingen bij het stappenplan:

Signalen herkennen:

Het stappenplan treedt in werking op het moment dat de dierenarts signalen van mogelijke dierenmishandeling constateert. Deze herkenning is daarom één van de professionele vaardigheden waarover een dierenarts moet beschikken, wil hij zijn verantwoordelijkheid kunnen nemen. In bijlage IV is informatie beschikbaar die kan helpen met het herkennen van dierenmishandeling.

Volgorde stappen:

Het stappenplan kent een bepaalde volgorde, die echter niet dwingend is. Ook kunnen stappen twee of drie keer uitgevoerd worden. Het gaat erom dat de dierenarts alle stappen heeft doorlopen voor hij besluit om melding te doen.

Eenmalige contacten:

Het kan voorkomen dat een dierenarts signalen van dierenmishandeling opvangt bij een dier waarvan de eigenaren nog niet eerder op de praktijk zijn geweest. In deze gevallen is een melding van belang. Soms gaan eigenaren die hun dier mishandelen voor elke zorgvraag naar een andere praktijk om verdenking te voorkomen. Het is hierdoor voor individuele dierenartsen lastig om een patroon van verwondingen bij het dier vast te stellen, meldingen van verschillende dierenartsen bij bevoegde instanties maken dit wel mogelijk.

In ernstige gevallen:

Bij het vermoeden van een ernstig misdrijf bij gezelschapsdieren en hobbymatig gehouden paarden en landbouwhuisdieren is het verstandig direct contact op te nemen met meldpunt 144. Zij zetten vervolgens de melding door naar de toegewezen instantie, vaak de NVWA of politie. Buiten de openingstijden van 144 kan direct contact opgenomen worden met de politie via 0900-8844 of bij spoedsituaties via 112. Voor bedrijfsmatig gehouden dieren zijn de NVWA en het Vertrouwensloket de aangewezen instanties. (Zie bijlage III)

Het stappenplan

STAP 1

In kaart brengen van signalen

Als een dierenarts signalen van dierenmishandeling herkent brengt hij deze in kaart. Signalen worden vastgelegd in het patiënten-/bedrijfsdossier, ondersteund door zo veel mogelijk bewijsmateriaal zoals (röntgen)foto's en laboratoriumuitslagen. Bij een vermoeden van dierenmishandeling is het toegestaan zonder toestemming van de eigenaar foto's te maken van het dier. Ook de anamnese met de eigenaar wordt vastgelegd. Wanneer er informatie wordt vastgelegd die van een ander afkomstig is moet de bron worden vermeld. Het is belangrijk om duidelijk feitelijke informatie, vermoedens en interpretaties van elkaar te onderscheiden en als zodanig te duiden.

STAP 2

Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van meldpunten

Een volgende belangrijke stap is het overleg met anderen over de opgemerkte en vastgelegde signalen. Overleg met anderen kan plaatsvinden op basis van anonieme patiënt- en cliëntgegevens, waardoor het niet onder het beroepsgeheim valt. In eerste instantie zal het overleg plaatsvinden met collega's binnen de praktijk dan wel met een specialist op afstand. Daarnaast kan het verstandig zijn om in dit stadium alvast te overleggen met een bestaand meldpunt voor dierenmishandeling om advies in te winnen. Dit kan waardevol zijn voor het zetten van vervolgstappen en het maken van een zorgvuldige afweging om tot melding over te gaan. (Zie bijlage III)

Stap 3

Gesprek met de eigenaar

Openheid is een belangrijk fundament van de relatie tussen dierenartsen en diereigenaren. Het is daarom belangrijk om in een zo vroeg mogelijk stadium te proberen de opgemerkte signalen met de eigenaar te bespreken. Soms zal het vermoeden van dierenmishandeling door het gesprek worden weggenomen, waardoor de rest van het stappenplan niet meer doorlopen hoeft te worden. In alle andere gevallen wordt het stappenplan verder vervolgd. Ook voor deze stap kan steun of advies van een collega of meldpunt nuttig zijn.

Opzet van het gesprek

Het is belangrijk dat de dierenarts het gesprek voert zonder te oordelen over betrokkenen en dat hij waar mogelijk open en direct vraagt naar de situatie. De dierenarts neemt mogelijke complicerende factoren in acht die de zorg voor het dier bemoeilijken voor de eigenaar. Ook moet er rekening gehouden worden met een eventuele samenhang met huiselijk geweld. De volgende handvatten kunnen behulpzaam zijn in het gesprek met de eigenaar:

- Stel het doel van het gesprek vast en leg dit uit aan de eigenaar
- Deel de zorgen zonder het woord mishandeling te noemen
- Bespreek de signalen, dus de vastgelegde feiten en waarnemingen
- Nodig de eigenaar uit te reageren
- Geef een professionele interpretatie van de feiten en bespreek eventuele adviezen van derden

Leg na het gesprek het verloop en de uitkomsten in het patiënten-/bedrijfsdossier vast. Soms kan het verstandig zijn een andere collega binnen de praktijk het gesprek met de eigenaar te laten voeren.

Veiligheid

Er kunnen zich situaties voordoen waarbij een gesprek met de eigenaar de veiligheid van het dier, een ander persoon in het huishouden, de dierenarts of het personeel van de praktijk in gevaar brengt. In deze gevallen is het beter van een gesprek af te zien en door te gaan naar stap 4: de afweging. Een ander risico is dat de eigenaar na een gesprek het contact met de dierenarts kan verbreken, waardoor de patiënt uit het zicht kan raken. Dit mag geen reden zijn om signalen van dierenmishandeling te negeren. Als ervoor wordt gekozen niet met de eigenaar in gesprek te gaan, wordt dit vastgelegd in het patiënten-/bedrijfsdossier.

STAP 4

Wegen van de waarschijnlijkheid en ernst van dierenmishandeling

In deze stap wordt van de dierenarts verwacht dat deze aan de hand van de beschikbare informatie en adviezen uit vorige stappen het risico op dierenmishandeling inschat. Ook de aard en de ernst van de mishandeling worden bepaald. Als eventuele extra stap kan nogmaals worden overlegd met bestaande meld- en adviespunten of met de KNMvD.

STAP 5

Beslissen: hulp organiseren of melden

Na het doorlopen van eerdere stappen komt de dierenarts tot een besluit. Bij sterke vermoedens van dierenmishandeling kan de dierenarts besluiten hulp te organiseren of een melding te doen. Een dierenarts moet afwegen of hij zelf, gelet op zijn competenties, verantwoordelijkheden en professionele grenzen, in voldoende mate effectieve hulp kan bieden of organiseren. In gevallen waarin dat niet of slechts deels het geval is doet de dierenarts een melding bij een van de hulporganisaties en meldpunten uit bijlage III.

Hulp organiseren

Als de dierenarts inschat dat zelf hulp bieden of organiseren de beste garanties geeft voor het verbeteren van de situatie en de bescherming van het dier, regelt hij de daarvoor benodigde hulp. Het effect van de geboden hulp wordt door de dierenarts geëvalueerd. Wanneer er voldoende verbetering optreedt, worden met de eigenaar afspraken gemaakt over het opvolgen van de situatie in de toekomst. Bij onvoldoende verbetering of als de problemen terugkeren doet de dierenarts alsnog een melding.

Melding doen

Als de dierenarts inschat dat het zelf bieden van hulp geen oplossing is voor de dierenmishandeling, doet hij een melding bij de daarvoor bestaande meldpunten. Zo kunnen de signalen worden onderzocht en kan er al dan niet actie worden ondernomen. Bij het doen van een melding levert de dierenarts zo volledig mogelijke informatie over de casus, waarbij alleen de benodigde persoonsgegevens van de eigenaar en andere betrokkenen worden gedeeld. Bij het melden moet de dierenarts zoveel mogelijk aansluiten bij de feiten en gebeurtenissen die zijn waargenomen. Informatie uit de tweede of derde hand dient als zodanig te worden gemeld.

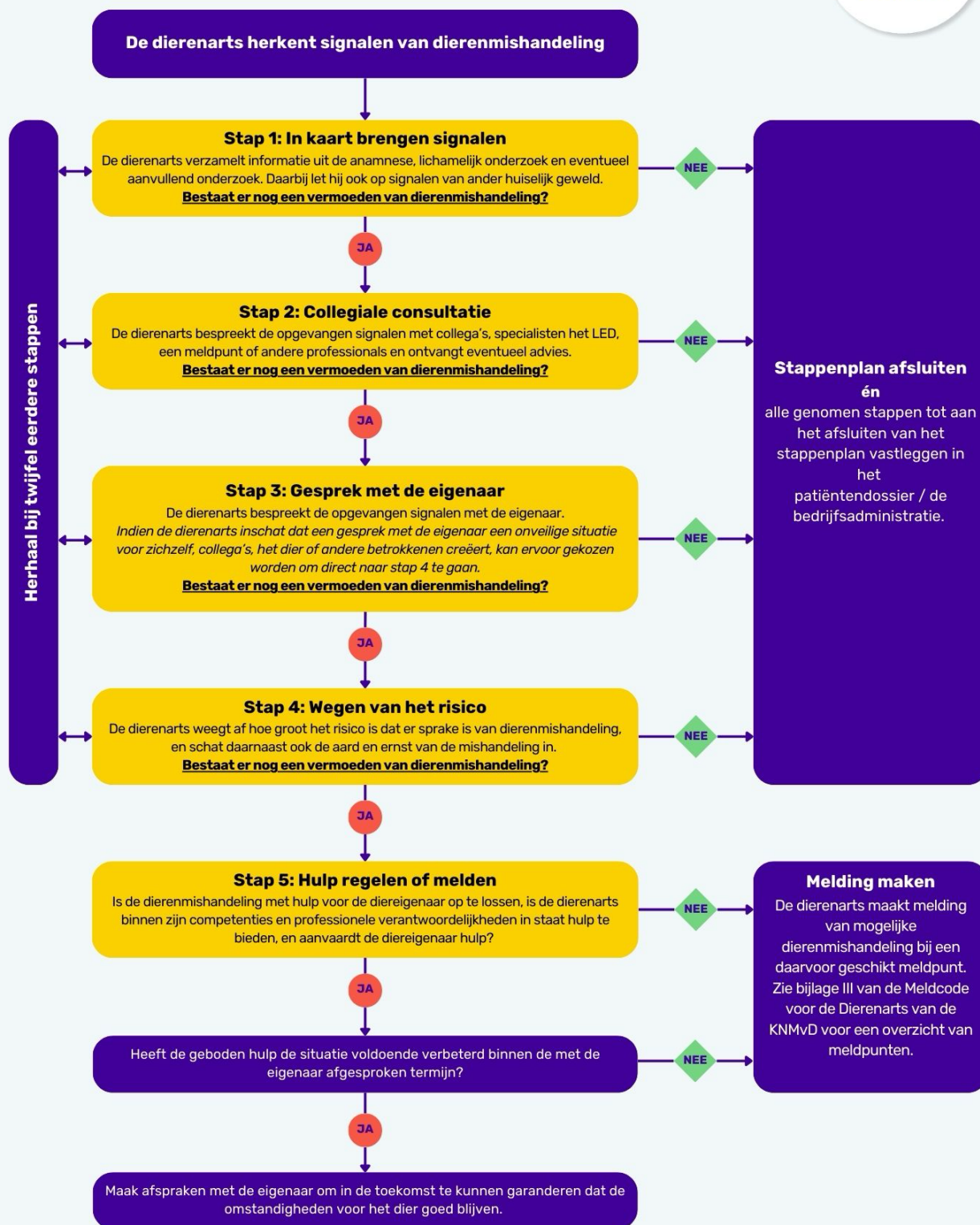
De melding wordt bij voorkeur door de dierenarts aangekondigd bij de eigenaar. De dierenarts legt uit welke consequenties de melding kan hebben voor zowel het dier als de

eigenaar. Als er ook na het gesprek tussen dierenarts en eigenaar geen toestemming voor melding wordt gegeven, kan de dierenarts ervoor kiezen melding te maken zonder toestemming van de eigenaar. Ook hiervoor geldt dat wanneer een gesprek met de eigenaar de veiligheid van het dier, andere personen in het huishouden, de dierenarts of het personeel van de praktijk in gevaar kan brengen, ervoor gekozen wordt een melding te maken zonder de eigenaar van tevoren in te lichten.

Van de dierenarts wordt verwacht dat deze ook na de melding alles binnen zijn mogelijkheden zal doen om het dier of de dieren tegen verdere mishandeling of verwaarlozing te beschermen. Dit gaat in overleg met de instantie waar de dierenarts melding heeft gemaakt of advies heeft gevraagd. De meldpunten trachten dierenartsen, indien mogelijk, op de hoogte te houden van de ontwikkelingen van het onderzoek en de acties die daaruit voortvloeien.

Bijlage II: grafische weergave stappenplan

STAPPENPLAN MELDCODE DIERENMISHANDELING

Bijlage III: meldpunten dierenmishandeling

Meldpunten dierenmishandeling

Meldpunt 144

144 is het centrale meldpunt voor dierenmishandeling. Meldingen worden vanaf 144 doorgegeven aan de instantie die op dat moment en in die bepaalde situatie de beste hulp kan bieden. Dat is vaak de politie, het LID of de NVWA. Het is ook mogelijk om 144 te bellen voor overleg en advies. Het meldpunt is beschikbaar voor meldingen over gezelschapsdieren en hobbymatig gehouden paarden en landbouwhuisdieren.

Telefoon: 144

Bereikbaarheid: ma t/m za 8:00-18:30, zo 9:30-18:30

Bel wanneer 144 niet bereikbaar is met de politie via 0900-8844, bel bij spoed altijd 112.

Online: <https://www.politie.nl/aangifte-of-melding-doen/meldpunten/meldformulier-dierenmishandeling.html>

Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren

Het Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren is beschikbaar voor meldingen over bedrijfsmatig gehouden landbouwhuisdieren en paarden, en bestaat uit deskundigen op het gebied van dierverwaarlozing met kennis van de agrarische sector. Bij vermoedens van verminderd dierenwelzijn zorgen ze voor begeleiding van de agrarisch ondernemer om het probleem op te lossen. Het loket is bedoeld voor alle erfbetreders, waaronder landbouwhuisdierenartsen en paardendierenartsen. Het Vertrouwensloket is ook beschikbaar voor overleg.

Telefoon: 06-22435757

Bereikbaarheid: ma t/m vr 8:30-16:30

Online: <https://www.vertrouwensloketwelzijnlandbouwhuisdieren.nl/>

Aanvullende meldpunten

Veilig Thuis

Veilig Thuis is het advies- en meldpunt huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling. Ze zijn bereikbaar voor informatie, advies en ondersteuning. Daarnaast bieden ze de mogelijkheid een melding te doen, waarna Veilig Thuis de melding zelf onderzoekt of doorzet naar een lokale hulpverlener.

Telefoon: 0800-2000

Bereikbaarheid: 24/7, geen belkosten

Online: <https://veiligthuis.nl/>

Meer informatie over huiselijk geweld is ook te vinden <https://www.huiselijkgeweld.nl/>.

Meld Misdaad Anoniem

Bij Meld Misdaad Anoniem is het mogelijk om meldingen van strafrechtelijke aard te doen, zonder dat dit door iemand terug te leiden is naar de melder. Dit kan ook betekenen dat een onderzoek naar de melding wordt beperkt omdat de melder niet benaderd kan worden en er geen medisch dossier overgedragen kan worden. Er kan telefonisch en online melding worden gemaakt.

Telefoon: 0800-7000

Bereikbaarheid: ma t/m vr 08:00-22:00, weekenden 09:00-17:00

Online: <https://www.meldmisdaadanoniem.nl/>

Adviserende organisaties

Landelijk Expertisecentrum Dierenmishandeling (LED)

Het LED is opgezet om dierenartsen te ondersteunen bij letselduiding door advies te geven over geanonimiseerd ingezonden casuïstiek. Dierenartsen kunnen na het aanmaken van een account beeldmateriaal zoals (röntgen)foto's insturen, samen met een omschrijving van de casus. Dit wordt vervolgens beoordeeld door een expertpanel, dat binnen twee werkdagen uitspraak doet over of er waarschijnlijk wel of geen sprake is van dierenmishandeling. Deze informatie kan een dierenarts opnemen in het dossier alvorens melding te doen.

Online: <https://www.meldpuntled.nl/>

Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD)

De KNMvD is beschikbaar voor overleg en algemene ondersteuning bij de toepassing van deze meldcode.

Telefoon: (030) 634 89 00

Bereikbaarheid: ma t/m vr 8:00-17:00

Online: www.knmvd.nl

Bijlage IV: herkenning van dierenmishandeling

De herkenning van dierenmishandeling is complex, zowel door de grote variëteit in casuïstiek als de emotionele lading van het onderwerp¹⁷. Om dierenmishandeling tegen te gaan is het cruciaal dat het wordt herkend door de dierenarts. Dit vereist dat de dierenarts voldoende veterinaire kennis heeft over fysieke en gedragsmatige signalen van dierenmishandeling en dat hij open staat voor de mogelijkheid dat er dierenmishandeling plaatsvindt.

Een verdenking van dierenmishandeling ontstaat doorgaans op basis van meerdere signalen. Deze bijlage beschrijft mogelijke signalen van dierenmishandeling in de anamnese en het lichamelijk- en aanvullend onderzoek van een dier. Hoewel het meeste wetenschappelijk onderzoek over signalen van dierenmishandeling is gericht op gezelschapsdieren, is veel van deze informatie ook relevant voor paarden en landbouwhuisdieren. Voor hen zijn er ook [Quickscans](#) van het Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren beschikbaar.

De anamnese

De anamnese speelt een cruciale rol bij het herkennen van dierenmishandeling en geeft vaak zelfs meer inzicht dan de aard van het letsel zelf. Belangrijke signalen van dierenmishandeling kunnen zijn^{17, 31}:

- De opgegeven oorzaak van de verwondingen past niet bij de aard of ernst van het letsel waarmee het dier wordt aangeboden of er wordt geen oorzaak genoemd.
- De anamnese is inconsistent; de eigenaar verandert van verhaal of betrokkenen vertellen verschillende verhalen.
- Een dier wat niet buitenshuis komt heeft ernstig letsel.
- Het dier wordt pas ruime tijd na het ontstaan van het letsel aangeboden voor behandeling zonder dat hier een duidelijke aanleiding voor is³².
- Het dier is eerder aangeboden met vergelijkbaar letsel of heeft een uitgebreide ziektegeschiedenis van verwondingen of aandoeningen die onwaarschijnlijk is¹.
- Het dier wordt voor het eerst aangeboden in de kliniek, waarna de eigenaar niet meer terug keert³³.
- Andere dieren van dezelfde eigenaar zijn aangeboden met letsel zonder duidelijke oorzaak of zijn door onbekende redenen overleden.
- De eigenaar heeft vaak nieuwe dieren en eerdere dieren worden niet meer gezien.
- Er is een vermoeden of sprake van geweld in het huishouden, zoals partnermishandeling of kindermishandeling.
- De dader wordt genoemd door de eigenaar of een andere betrokkene.

¹Een onwaarschijnlijk lange of uitgebreide ziektegeschiedenis kan in de kindergeneeskunde een aanwijzing zijn voor Pediatric Condition Falsification (PCF), ook wel bekend als het Munchausen-by-proxy syndroom (MBP). Bij deze zeldzame vorm van mishandeling worden symptomen of aandoeningen van het kind door de verzorger verzonnen, verergerd of veroorzaakt, doorgaans met het doel om aandacht en sympathie van omstanders en medisch personeel te krijgen³⁴. Ook in de diergeneeskunde zijn gevallen van MBP beschreven³⁵, en de potentiële slachtofferrol van dieren is door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) erkend³⁶. De diagnose van dit type mishandeling is bijzonder complex en vereist samenwerking tussen de dierenarts en andere (zorg)professionals.

Gedrag eigenaar en dier

Het gedrag van zowel de eigenaar als het dier zelf wordt ook aangedragen als mogelijk signaal van dierenmishandeling. Gedragsinterpretatie is echter per definitie subjectief en deze signalen zijn vooral te gebruiken als aanvulling op andere observaties. Er is weinig literatuur over gedragsveranderingen bij andere diersoorten, maar bij honden zijn de volgende gedragingen gecorreleerd met huidige of vroegere mishandeling³⁷:

- Een toename van angstig gedrag, veelal voor de eigenaar¹⁷, onbekende mensen en andere honden of voor specifieke objecten of situaties. Ook gegeneraliseerde angst komt voor.
- Een toename van affectief gedrag en/of veel aandacht zoeken bij de eigenaar.
- Veel achterna zitten van andere honden, excitatie en/of aanhoudend blaffen.
- Optreden van compulsief of stereotypisch gedrag.

Bij de eigenaar kunnen de volgende gedragingen een 'rode vlag' zijn^{17,33}:

- Een apathische, onbezorgde houding ten opzichte van het dier;
- Onwil om te participeren in de anamnese;
- Defensieve reacties bij routine vragen;
- Een ongepaste respons van de eigenaar op de situatie.

Non-accidental injuries (NAI)

De meeste verwondingen bij dieren zijn het gevolg van onopzettelijke incidenten waarbij geen sprake is geweest van dierenmishandeling. Wanneer letsel het gevolg is van bewuste handelingen wordt de term non-accidental injury (NAI) gebruikt³⁸. Fysiek letsel ten gevolge van dierenmishandeling kan vele vormen aannemen en niet één enkel type letsel is doorslaggevend voor de diagnose van NAI. Er zijn echter enkele (eigenschappen van) letsels die meer suggestief zijn voor dierenmishandeling:

Algemeen

- Oude verwondingen in verschillende stadia van genezing aanwezig, zoals nieuwe en granulerende wonden, een recente breuk en oudere fracturen/callusvorming, enzovoort^{31-33,38,39};
- Letsel in meerdere regio's van het lichaam^{38,32,40}.

Fracturen

- Meerdere fracturen in het dier^{38,32};
- Schedelfracturen^{38,39};
- Tandfracturen^{38,39};
- Bilaterale ribfracturen of ribfracturen in verschillende regio's^{38,39};
- Transversale fracturen van de ledermaten³²;
- Fracturen van wervels³⁹.

Overig letsel

- Letsel in de anogenitale regio^{16,17,41};
- Brand- of schroeiplekken^{38,17};
- Schotwonden^{38,17,33};
- Hemorragische sclera^{38,39};
- 'Tramline bruising'^{38,33};
- Bijtwonden of littekens rond de voorpoten, kop en mond, deze zijn ook suggestief voor hondengevechten^{16,33}.

Bij dieren met een dikke vacht zijn verwondingen vaak slecht zichtbaar. Het scheren van (delen van) de vacht kan helpen bij het volledig in kaart brengen van het letsel^{16,40}.

Verwaarlozing

Bij deze vorm van dierenmishandeling wordt de gezondheid en het welzijn van een dier geschaad door niet aan de basisbehoeften van het dier te voldoen of door het te onthouden van nodige veterinaire zorg. Dit kan opzettelijk zijn, of de eigenaar kan door omstandigheden de zorg voor het dier niet meer overzien. De volgende bevindingen kunnen signalen zijn van verwaarlozing^{16,17}:

- Een sterk onder- of overmatige lange-termijn voedingstoestand³³;
- Een vervulde en/of vervuilde vacht;
- Overgroeide nagels, klauwen, hoeven of snabels³³;
- Gevorderde en onbehandelde gebitsaandoeningen zoals parodontitis of tandhaken;
- Uitgebreide en onbehandelde parasitaire infecties;
- Ingegroeide halsbanden of halsters;
- Doorligwonden (decubitus ulceraties).

Een verdenking op dierenmishandeling wordt gebaseerd op een combinatie van meerdere signalen welke per casus sterk kunnen verschillen. Het is hierbij niet aan de dierenarts om onomstotelijk bewijs aan te leveren. De dierenarts signaleert mogelijke dierenmishandeling, legt zijn observaties vast en maakt melding van zijn vermoedens. Het is vervolgens aan de bevoegde overheidsinstanties om een oordeel te vellen of er wel of geen sprake is geweest van dierenmishandeling.

Voor meer informatie over het herkennen van dierenmishandeling kan onder andere gebruik worden gemaakt van de volgende wetenschappelijke literatuur en publicaties:

Animal Abuse and Unlawfull Killing, Forensic Veterinary Pathology. R Munro, H Munro. Saunders Elsevier. 2008. ISBN 978 0 7020 278 6

Battered pets: features that raise suspicion of nonaccidental injury. Munro HMC, Thrusfield MV. J Small Anim Pract. 2001; 42:218-226

Battered pets: non-accidental injuries found in dogs and cats. Munro HMC, Thrusfield MV. J Small Anim Pract. 2001; 42:385-389

Veterinary Forensics: Animal cruelty investigations. M Merck. Wiley-Blackwell. 2012. doi:10.1002/9781118704738

Bijlage V: dossiervorming

Bij het melden van vermoedelijke dierenmishandeling is het belangrijk dat alle waarnemingen en feiten goed zijn gedocumenteerd in het (digitaal) patiënten- of bedrijfsdossier. Daarnaast is het essentieel dat het dier en houder correct geïdentificeerd wordt; noteer een goed signalement inclusief een eventueel chipnummer.

Anamnese

In de anamnese is speciale aandacht voor de toedracht belangrijk. Wat is er precies gebeurd, wanneer is dit gebeurd en wie waren erbij betrokken? Noteer eventueel opvallend gedrag van de eigenaar of andere betrokkenen zorgvuldig in het dossier. Als er aan collega's verschillende versies van het verhaal worden verteld worden deze allemaal genoteerd.

Lichamelijk- en aanvullend onderzoek

Noteer een uitgebreid signalement en omschrijf nauwkeurig alle afwijkende, en bij voorkeur ook niet-afwijkende, bevindingen in het lichamelijk- en aanvullend onderzoek. Bijzonder van belang zijn bijvoorbeeld het gewicht, de voedingstoestand, de gedrags-/emotionele toestand van het dier en signalen van pijn indien aanwezig. Gebruik zo veel mogelijk gestandaardiseerde scoresystemen, zoals de Body Condition Score (BCS) voor de voedingstoestand en een locomotiescore bij kreupelheid. Als een dier overleden is op het moment van aanbieden of aan de verwondingen komt te overlijden is een post-mortem onderzoek door een onafhankelijk pathologisch onderzoekscentrum wenselijk.

Beeldmateriaal

Beeldmateriaal in het patiëntendossier is ontzettend waardevol. Maak, wanneer mogelijk, een overzichtsfoto van het dier met identificerende kenmerken en houd eventueel het scherm van een chipreader in beeld. Houd in foto's van laesies een objectieve schaal zoals een liniaal ernaast. Voeg ook eventuele röntgenfoto's of andere beeldvorming toe. Voor het maken van foto's is bij een verdenking van dierenmishandeling geen toestemming van de eigenaar nodig.

Interpretatie

Tot slot noteert de dierenarts zijn professionele inschatting over de situatie. Dit wordt duidelijk als interpretatie aangemerkt en omvat in ieder geval:

- Waargenomen letsel/aandoeningen
- De lichamelijke en emotionele/ gedragstoestand van het dier
- De benadeling van de gezondheid en het welzijn van het dier
- Eventueel pijn of lijden
- De toedracht van het letsel of de aandoening
- Of het dier de nodige zorg is onthouden door de eigenaar
- Verwijtbaarheid van het letsel of de aandoening
- Inschatting van de prognose

Stappenplan

Noteer altijd welke stappen uit het stappenplan van de meldcode zijn genomen en wat uitkomsten hiervan waren. Als het stappenplan niet wordt afgemaakt omdat een verdenking van dierenmishandeling is komen te vervallen wordt dit duidelijk genoteerd.

Het wordt ook genoteerd als er een melding wordt gedaan of afspraken met de eigenaar worden gemaakt ter verbetering van de situatie.

Met dank aan:

Mevr. dr. N. Endenburg

Departement Population Health Sciences - Faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht

Mevr. drs. W.J.R. van der Leij

Departement Clinical Sciences en Shelter Medicine programma- Faculteit Diergeneeskunde

Universiteit Utrecht

Dr. P.J.J. Mandigers

Departement Clinical Sciences - Faculteit Diergeneeskunde Universiteit Utrecht

Mevr. dr. M.J. Enders

Faculteit Psychologie Open Universiteit Heerlen

Drs. H.W.F. Waldeck

Royal GD en Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren

Dhr. A.J.M. Assink, mevr. C.M. Braam- Castano Koeleman, dhr. J. van Hal

Politie, themahouders Dieren binnen Criminaliteit & GGP

Mevr. E. Grashof, Bsc.

Literatuur:

1. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. RDA Zienswijze Zichtbaar Beter - De rol van de dierenarts voor het algemeen belang. Zienswijze | Raad Voor Dierenaangelegenheden.
<https://www.rda.nl/publicaties/zienswijzen/2009/06/11/zichtbaar-beter-de-rol-van-de-dierenarts-voor-het-algemeen-belang>. Gepubliceerd 5 januari 2017.
2. Gibbs SEJ, Gibbs EPJ. The historical, present, and future role of veterinarians in One health. *Current Topics in Microbiology and Immunology*. Januari 2012:31-47. doi:10.1007/82_2012_259
3. Voith VL. The impact of companion animal problems on society and the role of veterinarians. *Veterinary Clinics of North America Small Animal Practice*. 2009;39(2):327-345. doi:10.1016/j.cvsm.2008.10.014
4. Hernandez E, Fawcett A, Brouwer E, Rau J, Turner P. Speaking up: Veterinary ethical responsibilities and animal welfare issues in everyday practice. *Animals*. 2018;8(1):15. doi:10.3390/ani8010015
5. Glanville C, Ford J, Coleman G. Animal cruelty and Neglect: Prevalence and community actions in Victoria, Australia. *Animals*. 2019;9(12):1121. doi:10.3390/ani9121121
6. Enders-Slegers MJ, Verheggen T, Eshuis J. Awareness can change a society: The link between animal abuse and domestic violence in the Netherlands. In: *Companion Animals in Everyday Life*. ; 2016:251-265. doi:10.1057/978-1-137-59572-0_16
7. Coghlan S. Strong patient advocacy and the fundamental ethical role of veterinarians. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*. 2018;31(3):349-367. doi:10.1007/s10806-018-9729-4
8. Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde. Code voor de Dierenarts. <https://www.knmvd.nl/code-voor-dierenarts/>. Gepubliceerd 2 juni 2022.
9. Motie Polderman en van Velzen 35011 nr. 27, vergaderjaar Tweede Kamer 2009-2010, 21-04-2010.

10. Beantwoording Hirsch Ballin, handelingen Tweede Kamer 2009-2010 80, misdrijven tegen dieren, 22-04-2010.
11. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Rapport | Huiselijk Geweld. <https://www.huiselijkgeweld.nl/publicaties/rapporten/2016/11/01/basismodel-meldcode-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling>. Gepubliceerd 22 september 2019.
12. Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst. Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld. <https://knmg-meldcode.maglr.com/meldcode-kindermishandeling-en-huiselijk-geweld/cover>. Gepubliceerd 20 november 2023.
13. Ohl F, Endenburg N, Vaarkamp H, et al. Dierenwelzijn: de diergeneeskundige positie.; 2009. https://www.uu.nl/sites/default/files/dierenwelzijn_-_de_diergeneeskundige_positie_sept_2009.pdf.
14. Farm Animal Welfare Council. Annual Review 2009-2010. <https://www.gov.uk/government/publications/fawc-report-on-farm-animal-welfare-in-great-britain-past-present-and-future>. Gepubliceerd 2009.
15. Mellor DJ, Beausoleil NJ, Littlewood KE, et al. The 2020 five domains model: including Human-Animal Interactions in assessments of animal welfare. *Animals*. 2020;10(10):1870. doi:10.3390/ani10101870
16. McEwen B. Eternally Vulnerable: The pathology of abuse in domestic animals. *Academic Forensic Pathology*. 2017;7(3):353-369. doi:10.23907/2017.032z
17. Munro R, Munro MC. *Animal Abuse and Unlawful Killing*. Elsevier; 2008.
18. Lockwood R, Arkow P. Animal abuse and interpersonal violence. *Veterinary Pathology*. 2016;53(5):910-918. doi:10.1177/0300985815626575
19. Williams JM, Wauthier L, Knoll M. Veterinarians' experiences of treating cases of animal abuse: An online questionnaire study. *Veterinary Record*. 2022;191(11). doi:10.1002/vetr.1975
20. Sinclair L, Lockwood R. Chapter 73: Cruelty Towards Cats. In: August JR, *Consultations in Feline Internal Medicine*. 5^e editie. Saunders; 2005: 693-699.
21. Williams JM, Wauthier L, Knoll M. Veterinarians' experiences of treating cases of animal abuse: An online questionnaire study. *Veterinary Record*. 2022;191(11). doi:10.1002/vetr.1975
22. Wet dieren. (9 oktober 2024). Geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/2024-07-01>.
23. Besluit houders van dieren. (14 oktober 2024). Geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035217/2024-07-01>
24. Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg. (21 oktober 2024). Geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0006251/2024-07-01>
25. Struijs A. *Omgaan Met Beroepsgeheim En Bescherming Persoonsgegevens*; 2017. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-820902.pdf>.
26. Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst. Richtlijn omgaan met medische gegevens. <https://www.knmg.nl/actueel/publicaties/omgaan-met-medische-gegevens>. Gepubliceerd januari 2024.

27. Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming. (21 oktober 2024). Geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0040940/2021-07-01>
28. Wetboek van Strafrecht, boek 2 artikel 272. (18 oktober 2024). Geraadpleegd van <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/2014-05-01>
29. Mota-Rojas D, Monsalve S, Lezama-García K, et al. Animal abuse as an indicator of domestic violence: One health, one welfare approach. *Animals*. 2022;12(8):977. doi:10.3390/ani12080977
30. Arkow P. Recognizing and responding to cases of suspected animal cruelty, abuse, and neglect: what the veterinarian needs to know. *Veterinary Medicine Research and Reports*. November 2015;349. doi:10.2147/vmrr.s87198
31. Munro HMC, Thrusfield MV. 'Battered pets': features that raise suspicion of non-accidental injury. *Journal of Small Animal Practice*. 2001;42(5):218-226. doi:10.1111/j.1748-5827.2001.tb02024.x
32. Tong LJ. Fracture characteristics to distinguish between accidental injury and non-accidental injury in dogs. *The Veterinary Journal*. 2013;199(3):392-398. doi:10.1016/j.tvjl.2013.08.019
33. Merck, M. (2013) *Veterinary forensics: Animal cruelty investigations*. 2nd edn. Ames, IA, Iowa: John Wiley & Sons, Inc.
34. Shaw RJ, Dayal S, Hartman JK, DeMaso DR. Factitious disorder by proxy: pediatric condition falsification. *Harvard Review of Psychiatry*. 2008;16(4):215-224. doi:10.1080/10673220802277870
35. Munro HMC, Thrusfield MV. 'Battered pets': Munchausen syndrome by proxy (factitious illness by proxy). *Journal of Small Animal Practice*. 2001;42(8):385-389. doi:10.1111/j.1748-5827.2001.tb02486.x
36. World Health Organisation. 6D51 Factitious disorder imposed on another. In *International statistical classification of diseases and related health problems* (11^e editie). <https://icd.who.int/browse/2024-01/mms/en#775605963> Gepubliceerd 2022.
37. McMillan FD, Duffy DL, Zawistowski SL, Serpell JA. Behavioral and psychological characteristics of canine victims of abuse. *Journal of Applied Animal Welfare Science*. 2014;18(1):92-111. doi:10.1080/10888705.2014.962230
38. Munro HMC, Thrusfield MV. Battered pets': non-accidental physical injuries found in dogs and cats. *Journal of Small Animal Practice*. 2001;42(6):279-290. doi:10.1111/j.1748-5827.2001.tb02041.x
39. Intarapanich NP, McCobb EC, Reisman RW, Rozanski EA, Intarapanich PP. Characterization and comparison of injuries caused by accidental and non-accidental blunt force trauma in dogs and cats. *Journal of Forensic Sciences*. 2016;61(4):993-999. doi:10.1111/1556-4029.13074
40. De Siqueira A, Cassiano FC, De Albuquerque Landi MF, Marlet EF, Maiorka PC. Non-accidental injuries found in necropsies of domestic cats: a review of 191 cases. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 2012;14(10):723-728. doi:10.1177/1098612x12451374
41. Stern AW, Smith-Blackmore M. Veterinary Forensic pathology of animal sexual abuse. *Veterinary Pathology*. 2016;53(5):1057-1066. doi:10.1177/0300985816643574

Colofon

Dit is een uitgave van: KNMvD - versie 3.0, april 2025